

STATISZTIKAI IGAZGATÓSÁG

**MIBŐL ÉLÜNK?
A 2017-ES HÁZTARTÁSI
VAGYONFELMÉRÉS
ELSŐ EREDMÉNYEINEK
BEMUTATÁSA**

2019

A háztartások nettó vagyona 2014 és 2017 vége között jelentős mértékben növekedett. Miközben az áremelkedés ebben az időszakban 5 százalékos körül alakult, a szektor nettó vagyona 44 százalékkal, az egy háztartásra jutó nettó vagyon 48 százalékkal lett nagyobb. A vagyonnövekedés fő oka a reáleszközök (elsősorban az ingatlanok) értéknövekedése volt, de számottevően növekedett a pénzügyi eszközök értéke is, miközben az adósság csökkent.

A felmérésnek a nemzeti számlákhoz igazított adatai szerint a vagyonnövekedés 2014 vége és 2017 vége között lényegében minden háztartási csoportban jelentős volt, akár életkor, régió vagy a nettó vagyon nagysága szerinti bontásban vizsgáljuk. Ugyanakkor a vagyonnövekedés lényegesen nagyobb mértékű volt az átlagnál Közép-Magyarországon és az Alföldön, a 66-75 éves korosztályban, illetve a vagyon nagyságát tekintve a felső 10 százalékba tartozó háztartásoknál. A háztartások alsó 50 százalékának részesedése a teljes nettó vagyonból lényegében változatlan (9%) maradt, a legalsó decilisben jelentősen csökkent az eladósodottság. A felső 50 százalékban csak a legfelső decilisben növekedett a teljes nettó vagyonból való részesedés a vizsgált három év alatt.

A háztartások eszköz-összetételére vonatkozóan változatlanul igaz, hogy a reáleszközök lényegesen egyenletesebben oszlanak el a szektorban, mint a pénzügyi eszközök, egyes kategóriák (részvények és részesedések, kötvények) pedig csak a vagyonos háztartásoknál jelennek meg számottevő mértékben.

Az egy háztartásra jutó nettó vagyon nagysága (az átlagérték) 27 millió forint, a medián érték 12 millió forint volt 2017 végén.

1. A „Miből élünk” háztartási vagyonfelmérés jellemzői

A háztartási szektor vagyonáról, jövedelméről és fogyasztásáról a nemzeti számlák statisztika nyújt átfogó képet. A jövedelemről, a fogyasztásról és a reáleszközökről a nemzeti számlák nem pénzügyi számlái, a pénzügyi eszközökről és a tartozásokról a nemzeti számlák pénzügyi számlái adnak információkat. Ezek a nemzetgazdasági statisztikák azonban nem tájékoztatnak arról, hogy ezeket a gazdasági mutatókat tekintve mekkora különbségek vannak a háztartások között, milyen ezeknek az értékeknek az eloszlása a háztartási szektorban különböző jellemzők (vagyon, jövedelem, életkor, iskolai végzettség, földrajzi régió, foglalkozás stb.) szerint. Amennyiben szeretnénk látni a háztartási szektor makroszintű mutatóinak eloszlását a háztartások csoportjai között, akkor közvetlen adatgyűjtésre van szükség a háztartásoktól, amelyben a gazdasági, pénzügyi adatok mellett a háztartások egyéb jellemzőit is felmérjük. A Magyar Nemzeti Bank ebből a célból indította el a „Miből élünk?” elnevezésű háztartási felmérést, amelyet 2014-et követően 2017 végén is megvalósított.

A "Miből élünk?" az Európai Központi Bank által koordinált háztartási vagyonfelmérés (Household Finance and Consumption Survey – HFCS) része. A felvétel célja, hogy az Európai Unió tagállamaiban összehasonlítható, részletes adatok álljanak rendelkezésre a háztartások vagyonáról, annak jellemzőiről, eloszlásáról, az ezeket befolyásoló jövedelmi, fogyasztási és egyéb körülményekről. A felmérés 2011-ben indult és 3 évente kerül végrehajtásra. Magyarországon a felmérést az MNB koordinálja, az adatfelvételt és az adatok feldolgozását a Központi Statisztikai Hivatal hajtja végre. Első alkalommal a felmérés 2014-es hullámában¹ vettünk részt, így a 2017 végén lezajlott újabb adatfelvétellel már két időpontra vonatkozóan állnak rendelkezésre részletes adatok a háztartások gazdasági helyzetére vonatkozóan. A felmérésben 2014-ben és 2017-ben érintett háztartások között nincs átfedés, de a kérdőívekben szereplő kérdések, illetve az adatfelvétel módszerei alapvetően ugyanazok voltak a két hullámban, így az eredmények összehasonlíthatók. A 2017-es magyarországi felmérés során a körülbelül 4 millió hazai háztartás közül a kérdezőbiztosok 15 ezer háztartást kerestek föl, és a felkeresett háztartások közül majdnem 6 ezer válaszolt önkéntes alapon a kérdésekre.

A felmérés célja, hogy adatokat szolgáltatson a háztartások vagyonának, jövedelmének és fogyasztásának jellemzőit, megoszlását bemutató elemzésekhez. Ezek az elemzések olyan gazdasági döntések alapjául szolgálhatnak, amelyek a háztartások vagyoni, jövedelmi helyzetével kapcsolatosak, illetve segíthetnek az egyes háztartásoknak, hogy

¹ A 2014-es magyarországi felmérés eredményeiről lásd: MNB (2017), Simon – Valentiny (2016), KSH (2017)

megismerjék saját helyzetüket a magyarországi háztartások között. A felmérés adatait felhasználva lehetővé válik az is, hogy a háztartások bruttó vagyonát és tartozásait bemutató országos szintű makrostatisztikák megbontásra kerüljenek különböző jellemzők (vagyon helyzet, életkor, területi elhelyezkedés stb.) alapján.

A 2017-es felmérésben részt vevő országok háztartásaira vonatkozó mikroadatokat a kutatók várhatóan 2019 végétől érhetik el az Európai Központi Banknál.

2. A háztartások vagyonának összetevői

A háztartások vagyonának összetevőit a háztartások vagyonmérlege mutatja. Ilyen vagyonmérleg szerepel a makrostatisztikában (a nemzeti számlákban), de összeállítható a háztartási felmérés adataiból is (1. ábra).

1. ábra. A háztartások vagyonmérlege

A háztartások eszközei a reáleszközökből (nem pénzügyi eszközökből) és a pénzügyi eszközökből állnak. Egy háztartás pénzügyi eszközei olyan követelések, amelyek valamely más gazdasági szereplő tartozásai is egyben. A reáleszközök pedig olyan vagyonelemek, amelyek nem képezik mások kötelezettségét. Ide tartoznak alapvetően az ingatlanok, az önálló vállalkozások termelőeszközei (gépek, járművek, készletek) és az értéktárgyak. A háztartások termelő tevékenységében szerepet nem játszó járműveket, tartós fogyasztási cikkeket a makrostatisztika fogyasztásként számolja el, így nem részei a vagyonnak, azonban a felmérés rákérdez a járművek értékére is. A reáleszközök és a pénzügyi eszközök együttesen alkotják a háztartások bruttó vagyonát. A háztartások mérlegének kötelezettség oldalán szerepelnek a háztartások különféle tartozásai. A tartozások döntő részét a pénzügyi intézményektől felvett hitelek teszik ki, de a hitelek közé számítanak a munkáltatóktól és más háztartásoktól felvett hitelek is. Az egyéb tartozások az eredményszámlából következő, elsősorban adójellegű vagy közüzemi tartozások.

A bruttó vagyon és a tartozások különbsége adja ki a nettó vagyont. A nettó vagyon egy háztartás vagy a háztartási szektor számára az egyik legfontosabb gazdasági mutató. Ezért az elemzéseinkben a legtöbb esetben a nettó vagyonnak a háztartások részcsoporthoz viszonyított megoszlását mutatjuk be. A nettó vagyonok összehasonlítása megmutatja, hogy a gazdasági javakat tekintve egy adott időpontban a háztartás vagy a háztartások egy csoportja

mennyire tekinthető gazdagnak vagy szegénynek más háztartásokhoz képest az adott országban. A nettó vagyon lenyomata a múltbeli jövedelmi, befektetési, finanszírozási és ártértékelődési folyamatoknak, és egyúttal meghatározza a háztartások jövőbeni döntéseit, lehetőségeit is.

Ugyanakkor a nettó vagyonnak, mint pénzügyi mutatónak vannak korlátai is abban a tekintetben, hogy mennyire jellemzi a háztartások gazdasági jólétét. E mutató mellett érdemes figyelembe venni a jelenlegi és a várható jövedelmet, illetve az állami szerepvállalást a lakáspiacon, az állami bérlakásokhoz való hozzáférés lehetőségét, az állami nyugdíjrendszerben szerzett jogosultságokat, a nyugdíjrendszer és a társadalombiztosítás más részeinek működési színvonalát. Az állam gazdasági szerepvállalásának különbségeit különösen az adatok nemzetközi összehasonlítása esetén érdemes figyelembe venni.

3. A felmérés adatai a háztartások jellemzőiről

A háztartási felmérés kérdőíve a különféle eszközökre és kötelezettségekre vonatkozóan vizsgálja, hogy a háztartás rendelkezik-e a szóban forgó eszközzel vagy kötelezettséggel, és igen válasz esetén a pénzbeni értékre is rákérdez. A válaszok alapján megállapítható, hogy a háztartások meghatározott csoportjai milyen arányban rendelkeznek az egyes pénzügyi vagy nem pénzügyi eszközökkel vagy kötelezettségekkel, milyen arányban jellemzik őket bizonyos gazdasági tevékenységek (1. és 2. táblázat).

1. táblázat. A különféle eszközökkel és kötelezettségekkel rendelkező háztartások aránya a nettó vagyon szerint képzett decilisekben² 2017-ben, százalékban

jellemzők	Decilisek nettó vagyon szerint										összesen
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
van lakása, háza	28	63	84	89	94	96	95	98	96	97	84
van több ingatlanja	4	3	6	7	10	15	18	25	37	66	19
van autója	30	29	41	41	48	49	62	76	80	82	54
van készpénze	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
van folyószámlája	71	66	71	72	78	84	86	89	96	97	81
van lekötött betétje	9	7	10	13	13	15	20	25	40	55	21
van állampapírja, kötvénye	0	0	1	2	2	2	6	5	11	30	6
adott kölcsönt magánszemélynek	5	8	6	3	4	5	6	7	9	13	7
van tőzsdei részvénye	0	0	0	0	1	1	0	0	2	9	1
van egyéb részesedése	1	1	1	1	3	3	4	6	11	35	7
van egyéni vállalkozása	5	2	3	5	4	6	6	10	16	14	7
van befektetési jegye	0	0	0	0	0	1	1	2	4	23	3
van életbiztosítása vagy nyugdíjpénztári tag	5	5	7	7	11	12	20	23	30	47	17
van ingatlanhitele	26	16	21	16	14	15	17	18	15	17	17
van egyéb hitele	34	19	24	19	17	18	20	14	16	17	20

Forrás: Miből élünk? 2017 – háztartási vagyonfelmérés

A felmérés adatai szerint 2017-ben a háztartások 84 százaléka rendelkezett lakóingatlannal. A lakástulajdon aránya igen magas, 90 százalék feletti az 5-10. decilisekben, és csak az 1. és 2. decilisben kevesebb az átlagnál. Több ingatlan tulajdonlása viszont csak a felső decilisekben jellemző. Gépkocsija a háztartások 54 százalékának van, az 1. és a 10. decilis különbsége itt kisebb, mint a lakóingatlanoknál. A pénzügyi eszközök esetében jelentős különbséget figyelhetünk meg az eszközök típusa szerint, míg készpénzzel minden háztartás rendelkezik, addig például tőzsdei részvénnyel csak a háztartások egy százaléka. A különféle értékpapírok és a tulajdonosi részesedések (részvények, üzletrészek) esetében jelentős különbség tapasztalható a háztartások között, ezeknek az instrumentumoknak az előfordulása csak a felső decilisekben számottevő. A hiteltartozások esetében azt láthatjuk, hogy a legalsó decilisben

² Decilis: tizedrészt jelent. A háztartásokat sorrendbe állítjuk valamely mutató (pl. nettó vagyon) alapján a legkisebb értékkel rendelkezőtől a legmagasabb értékkel rendelkezőig, majd a legkisebb értékkel rendelkező tizedrészt nevezzük 1. deciliseknek, a következő tizedrészt másodikkak, és így tovább. Magyarországon 2017-ben körülbelül 4 millió háztartás volt, így egy decilisbe körülbelül 400 ezer háztartás került.

a legmagasabb az előfordulás aránya, hiszen a negatív nettó vagyonnal rendelkező háztartások ide koncentrálnak, a többi csoportban az előfordulás kiegyensúlyozottnak mondható.

A legnagyobb felmért vagyonnal rendelkező háztartás vagyona meghaladta a 3 milliárd forintot és 8 háztartás rendelkezett 1 milliárd forint feletti vagyonnal a felmérés alapján. A legnagyobb felmért hitel tartozással rendelkező háztartás hitelállománya valamivel 100 millió forint felett volt.

2. táblázat. Különbféle jellemzőkkel rendelkező háztartások aránya a nettó vagyon szerint képzett decilisekben 2017-ben, százalékban

jellemzők	Decilisek nettó vagyon szerint										összesen
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
kap munkabért	70	70	65	59	56	56	61	73	71	72	65
kap osztalékot	2	0	0	2	3	3	4	6	12	40	7
van vállalkozói jövedelme	4	3	4	6	8	9	9	15	25	42	13
kap szociális juttatást	44	41	35	27	26	26	31	34	31	43	34
kap munkanélküli segélyt	8	7	7	5	4	6	2	1	3	3	5
kap állami nyugdíjat	32	43	50	57	59	54	58	44	43	38	48
kap magánnyugdíjat	0	1	1	2	1	1	2	2	2	3	2
vett járművet az elmúlt egy évben	6	5	7	7	9	5	8	8	6	6	7
költött tartós cikkekre az elmúlt egy évben	30	32	37	36	37	38	44	44	49	63	41
költött üdülésre, pihenésre az elmúlt egy évben	24	17	23	20	27	31	42	55	63	77	38
Budapesten él	19	11	6	4	13	19	21	21	33	45	19
vidéken él	81	89	94	96	87	81	79	79	67	55	81
egyszemélyes háztartás	37	33	34	34	37	36	28	21	19	14	29
kétszemélyes háztartás	25	31	30	32	35	33	34	30	36	33	32
kettőnél több személyes háztartás	38	36	36	33	28	31	38	48	44	52	38

Forrás: Miből élünk? 2017 – háztartási vagyonfelmérés

A jövedelmek esetében a leggyakoribb bevételi formák a munkabér, az állami nyugdíj és a szociális juttatások³. A háztartások 65 százaléka kap munkabért, 48 százaléka valamilyen állami nyugdíjat és 34 százaléka valamilyen szociális juttatást. Míg a munkabérek és a szociális juttatások előfordulását tekintve általában a felső és az alsó decilisek rendelkeznek az átlagot meghaladó aránnyal és a középső decilisek az átlagnál alacsonyabban, addig az állami nyugdíjak tekintetében fordított a helyzet, tehát a középső decilisek részvételi aránya átlag feletti. Más jövedelmi formák előfordulása jóval alacsonyabb az eddig tárgyaltakhoz képest. A legnagyobb felmért éves háztartási jövedelem 145 millió forint volt, az érdemi jövedelemmel nem rendelkező háztartások száma megközelítette a 15 ezret.

A fogyasztást tekintve megállapítható, hogy a járművek vásárlásának előfordulása lényegében nem függ a vagyoni helyzettől, a tartós fogyasztási cikkek vásárlásának és az üdülésre, pihenésre fordított kiadások előfordulása az első hat decilisben átlag alatti és kiegyensúlyozott, míg a felső decilisekben átlag feletti és a nettó vagyonnal együtt nő.

A felmérés adataiból azt is láthatjuk, hogy a háztartás lakóhelye, illetve mérete milyen összefüggésben van a vagyoni helyzetével. A fővárosi háztartások az összes háztartáshoz viszonyított részarányukhoz képest magasabb arányban szerepelnek a felső decilisekben, a vidékiek pedig az alsó decilisekben. Érdekes kivétel a legalsó decilis, ahol a fővárosi-vidéki arány megegyezik az összes háztartásban elfoglalt arányukkal. A háztartások mérete pozitív kapcsolatban áll a háztartások nettó vagyonával. Az egyszemélyes háztartások az összes háztartás 29 százalékát teszik ki, a felső decilisekben ennél kisebb az arányuk, a kétszemélyes háztartások viszonylag egyenletesen oszlanak el a tizedek között, a kettőnél több személyes háztartások pedig a felső decilisekben felülreprezentáltak az átlagos előfordulásukhoz képest.

³ Családi pótlék, gyed, gyes, segélyek, állami ösztöndíjak, stb.

4. A felmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

Ha a háztartási felmérés adataiból a megfelelő súlyok segítségével kiszámoljuk a teljes háztartási szektor eszközeinek és kötelezettségeinek értékét és ezeket összehasonlítjuk a nemzeti számlák makroadataival, akkor azt látjuk, hogy a makroadatok lefedettsége eltérő a különböző eszköztípusok szerint. Azokban az esetekben, ahol rendelkezésre állnak a makroadatok, a 2014-es⁴ és a 2017-es felmérés hasonló lefedettséget ért el.

A nem pénzügyi eszközök értékének a lefedettsége a 2014-es felmérésben valamivel meghaladta a 100 százalékot. A pénzügyi eszközök és a kötelezettségek esetében a lefedettség jóval alacsonyabb, körülbelül 50 százalékos volt, ezen belül a készpénz lefedettsége a 10 százalékot sem érte el. Ennek az az oka, hogy a pénzügyekre vonatkozó kérdésekre, a kérdések érzékeny volta miatt, a háztartások jelentős része nem vagy csak részlegesen válaszol. Ebből viszont az következik, hogy a felmérés adataiból számolt, a háztartások pénzügyi vagyonára és annak összetevőire vonatkozó adatok alulbecslik a tényleges értékeket. Ezen a problémán segít, ha a felmérés adatait a nemzeti számlák adataihoz illesztjük, és így próbáljuk pótolni a felmérésből hiányzó értékeket (3. táblázat).

3. táblázat. A 2017-es háztartási felmérésben és a nemzeti számlákban szereplő vagyon összehasonlítása

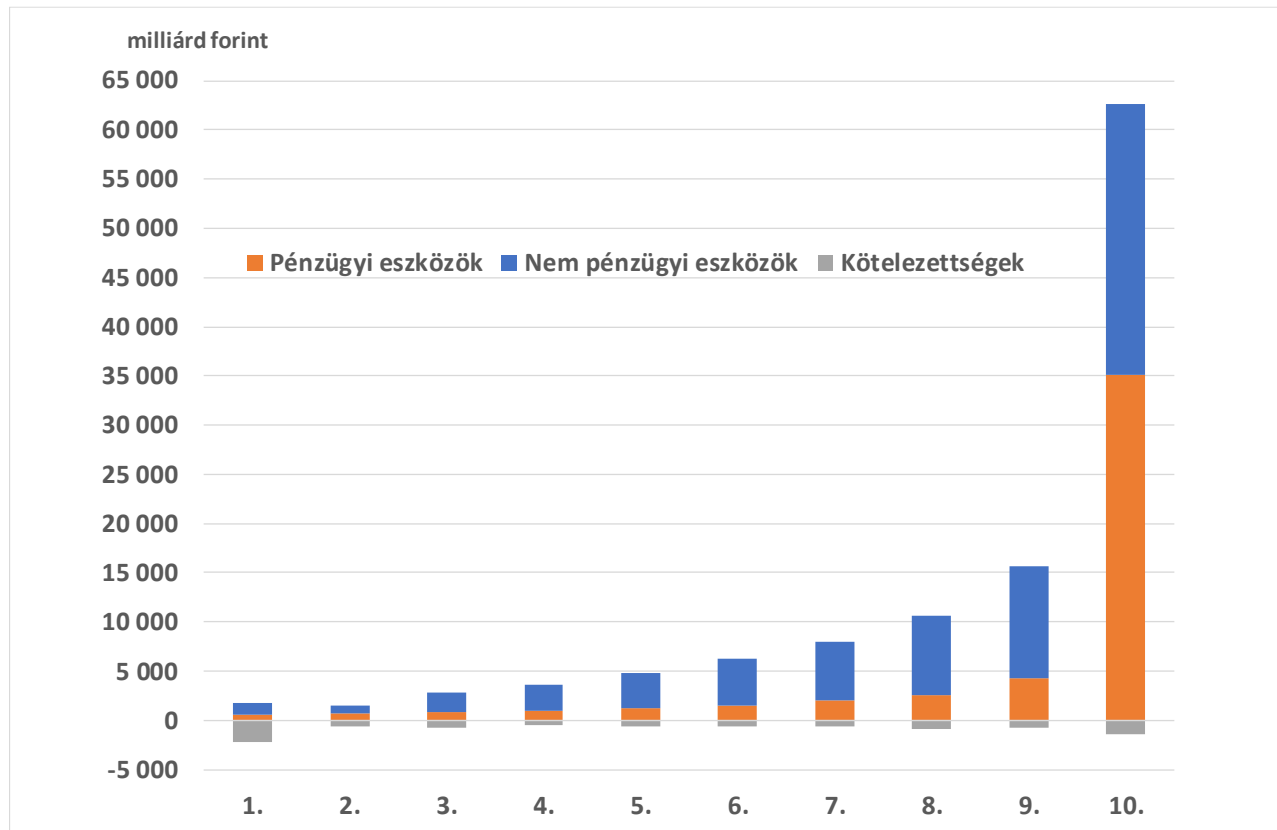
Megnevezés	Háztartási felmérés 2017 (mrd Ft)	Nemzeti számlák, 2017 végi adat (mrd Ft)	Lefedettég (%)	Szorószám	Illesztett vagyonmérleg, mrd Ft
a	b	c	d=b/c*100	e=c/b	f
Nem pénzügyi eszközök	68 033				68 033
Pénzügyi eszközök	22 778	49 311	46		49 707
Készpénz	339	4 117	8	12,2	4 117
Folyószámla	4 946	5 194	95	1,1	5 194
Lekötött betétek	2 779	3 320	84	1,2	3 320
Állampapír, egyéb kötvény	1 903	5 307	36	2,8	5 307
Hitelek vállalkozásoknak		1 451			1 451
Hitelek háztartásoknak	395				395
Tőzsdei részvények	381	787	48	2,1	787
Nem tőzsdei részesedések	8 837	15 973	55	1,8	15 973
Befektetési jegyek	1 091	4 202	26	3,9	4 202
Biztosítástechnikai tartalékok	2 108	4 123	51	2,0	4 123
Egyéb követelések		4 838			4 838
Kötelezettségek	5 101	8 679	59		9 074
Hitelek intézményektől	4 768	7 188	66	1,5	7 188
Hitelek háztartásoktól	334				395
Egyéb tartozások		1 491			1 491
Nettó vagyon	85 710				108 665

A nem pénzügyi eszközök esetében jelenleg elfogadjuk a háztartási felvétel teljeskörűsített értékét, mivel a 2014-es felmérés tapasztalatai szerint ez közel lehet a nemzeti számlákban szereplő számhoz, és a 2017 végére vonatkozó nemzeti számlás adat csak 2019 végén jelenik meg. A pénzügyi eszközök és kötelezettségek esetében a nemzeti számlákhoz való illesztést instrumentumonként, szorzószámokkal végeztük, ahol a szorzószám a nemzeti számlás adat és a felmérés teljeskörűsített adatának a hányadosa. Amennyiben valamely instrumentum tekintetében csak az egyik forrásból állt rendelkezésre adat, akkor az illesztett háztartási mérlegben azt használtuk. A felmérésben nem szereplő egyéb követelések és az egyéb tartozások pénzügyi számlákban lévő állományát a háztartások összes jövedelme arányában osztottuk szét. A háztartások közötti hitelek tekintetében a felmérésből származó eszköz oldali összesen adatot használtuk a kötelezettség oldalon is (ahhoz szoroztuk fel a kötelezettségeket), hogy összhangban legyenek a követelések és a tartozások.

⁴ A 2014-es felmérés adatainak a nemzeti számlákhoz való illesztéséről lásd MNB (2017), 50-60. oldal

A nemzeti számlákhoz illesztett vagyonmérleg és a felmérésből kinyerhető eloszlások felhasználásával összeállítható a magyarországi háztartási szektor vagyonának eloszlása a nettó vagyon alapján képzett decilisek szerint (2. ábra és 4. táblázat)

2. ábra. A háztartások nettó vagyonának összetétele a nettó vagyon szerint képzett decilisekben, 2017 végén, a nemzeti számlákhoz illesztett adatok alapján, milliárd forint

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

4. táblázat. A háztartások vagyonmérlege a nettó vagyon alapján képzett decilisek szerinti bontásban, 2017 végén, milliárd forint

	Decilisek a nettó vagyon szerint										Összesen
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Nem pénzügyi eszközök	1 182	857	1 941	2 518	3 635	4 807	6 057	8 113	11 325	27 597	68 033
Pénzügyi eszközök	595	655	832	1 029	1 207	1 469	1 973	2 540	4 334	35 071	49 707
Késspénz és betétek	202	285	404	562	648	806	1 036	1 365	2 141	5 182	12 631
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	7	8	14	22	73	45	278	4 860	5 307
Hitelek	16	15	14	21	28	32	47	49	58	1 566	1 847
Részvények és részesedések	13	3	7	17	48	85	91	110	373	20 215	20 961
Biztosítástechnikai tartalékok	47	18	42	62	97	129	268	403	835	2 223	4 123
Egyéb követelések	317	334	358	359	372	394	459	568	650	1 026	4 838
Kötelezettségek	2 253	603	784	476	613	664	669	842	761	1 410	9 075
Hitelek	2 155	500	673	365	498	542	528	667	561	1 094	7 584
Egyéb tartozások	98	103	110	111	115	122	142	175	200	316	1 491
Nettó vagyon	-476	910	1 990	3 071	4 230	5 613	7 361	9 811	14 898	61 258	108 665

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

A legalsó decilis nettó vagyona negatív, mivel itt a tartozások összességében meghaladják az eszközök értékét. A háztartási szektor teljes nettó vagyonának körülbelül hatvan százaléka a 10., legfelső decilis tulajdonában van. A 10. és a 9. decilis közötti különbség lényegesen nagyobb, mint a 9. és az 1. tized közötti. A 2. és a 9. decilis között a nettó vagyon értékét alapvetően a nem pénzügyi eszközök értéke határozza meg, itt a lakóingatlan értéke a számottevő. A

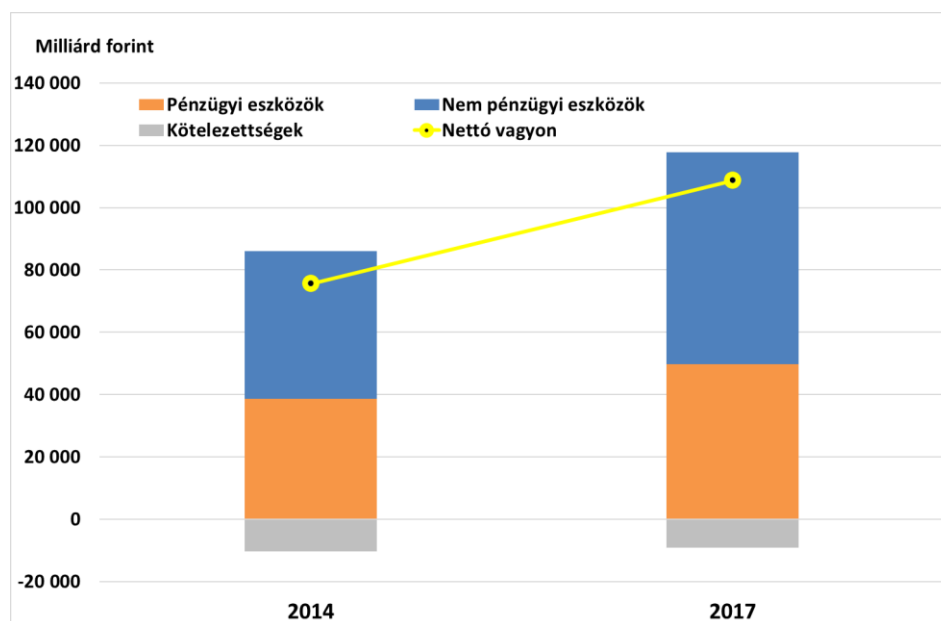
10. decilisben a pénzügyi eszközök értékének van nagyobb hatása a nettó vagyona, itt a pénzügyi eszközök értéke jelentősen meghaladja a reáleszközök értékét.

A nem pénzügyi eszközök decilisek közötti eloszlása egyenletesebb, mint a nettó vagyon eloszlása. Az 1. táblázatban már láthattuk, hogy a lakóingatlanal rendelkezők aránya a legelső deciliseket leszámítva mindenhol nagyon magas. Azok a háztartások, amelyek nem rendelkeznek ingatlanal, döntő részben az 1. vagy a 2. decilisbe kerültek.

A pénzügyi eszközök körülbelül 70 százaléka a legfelső háztartási decilis tulajdonában van. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és a részvények, részesedések esetében a legfelső decilis részaránya meghaladja a teljes érték 90 százalékát. A kötelezettségek esetében a legelső decilis részaránya a legnagyobb, ide kerültek azok a háztartások, amelyeknek a tartozásai meghaladják az eszközeik értékét. A többi decilisben viszonylag egyenletes a tartozások eloszlása. Közel 130 ezer háztartás nettó vagyona volt negatív 2017 végén a nemzeti számlákhoz illesztett adatok alapján.

5. Legfontosabb változások a háztartások nettó vagyonában 2014 és 2017 között

3. ábra. A háztartások nettó vagyona és annak összetevői 2014 és 2017 végén, milliárd forint

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

A makroszintű adatokhoz illesztett vagyonmérleg szerint a háztartások nettó vagyona dinamikusan növekedett 2014 és 2017 vége között (3. ábra). Miközben ezen időszak alatt az infláció 4,9 százalék volt, a háztartások nettó vagyona összesen 44 százalékkal nőtt. A vagyonnövekedési ütem a reáleszközök esetében szintén 44 százalék volt, a pénzügyi eszközök 29 százalékkal nőttek, míg a kötelezettségek 12 százalékkal csökkentek.

5. táblázat. Az eszközök és kötelezettségek értékének megoszlása a nettó vagyon alapján képzett kvintilisek⁵ szerint, 2014 és 2017 végén, százalék

	2017 vége						2014 vége					
	1.	2.	3.	4.	5.	Összesen	1.	2.	3.	4.	5.	Összesen
Nem pénzügyi eszközök	3	7	12	21	57	100	4	7	13	22	54	100
Pénzügyi eszközök	3	4	5	9	79	100	4	5	6	10	75	100
Készpénz és betétek	4	8	12	19	58	100	7	10	13	18	53	100
Állampapír, egyéb kötvény	0	0	1	2	97	100	0	0	1	4	95	100
Hitelek	2	2	3	5	88	100	3	2	3	5	87	100
Részvények és részesedések	0	0	1	1	98	100	0	0	1	3	96	100
Biztosítástechnikai tartalékok	2	3	5	16	74	100	1	3	6	18	71	100
Egyéb követelések	13	15	16	21	35	100	12	13	16	18	40	100
Kötelezettségek	31	14	14	17	24	100	35	15	12	12	26	100
Hitelek	35	14	14	16	22	100	38	15	12	11	24	100
Egyéb tartozások	13	15	16	21	35	100	12	13	16	18	41	100
Nettó vagyon	0	5	9	16	70	100	0	5	10	18	68	100

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

Az eszközök és a kötelezettségek értékbeli eloszlását vizsgálva (5. táblázat) megállapítható, hogy a reáleszközök eloszlása jóval egyenletesebb, mint a pénzügyi eszközöké. A kötelezettségek eloszlása a reáleszközökénél is egyenletesebb, a legnagyobb részarány az alsó ötödnél van, itt található a súlyosan eladósodott háztartások. A felső ötöd részaránya a nettó vagyonból kis mértékben emelkedett 2014 és 2017 között, egyes pénzügyi eszközök esetében (állampapírok, egyéb kötvények és részvények, részesedések) az értékbeli részesedés majdnem eléri a 100 százalékot.

6. táblázat. Egy háztartásra jutó nettó vagyon eloszlása régiók szerint, 2017 és 2014 végén

Földrajzi régió	2017		2014		Nettó vagyon 2017/2014	
	Egy háztartásra jutó nettó vagyon átlag, millió Ft	medián, millió Ft	Egy háztartásra jutó nettó vagyon átlag, millió Ft	medián, millió Ft	átlag, %	medián, %
Közép-Magyarország	45,4	20,1	28,6	14,0	159	143
<i>ebből: Budapest</i>	52,6	21,3	32,3	14,4	163	148
Nyugat-Dunántúl	28,6	14,2	21,0	11,9	136	119
Közép-Dunántúl	19,3	11,4	17,9	8,8	108	130
Dél-Alföld	19,0	10,0	10,2	6,5	185	154
Dél-Dunántúl	18,6	9,0	13,9	6,9	134	131
Észak-Alföld	16,6	8,7	10,4	5,3	160	163
Észak-Magyarország	14,0	7,7	12,2	7,2	114	108
Magyarország, összesen	27,1	12,0	18,3	8,7	148	139

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

Az egy háztartásra eső nettó vagyon (6. táblázat) esetében 2017 végén az átlag és a medián⁶ értéke is Közép-Magyarországon a legmagasabb. Nyugat-Dunántúlon haladja még meg az átlag és a medián az országos értéket, a többi régióban ezek elmaradnak az országos értékektől. 2014 és 2017 között az egy háztartásra eső nettó vagyon legnagyobb mértékben az alföldi régiókban és Közép-Magyarországon nőtt.

⁵ Ötödöröszt jelent, két decilist foglal magába. A könnyebb áttekinthetőség érdekében alkalmaztunk kvintiliseket a táblázatban a decilisek helyett.

⁶ A medián a középső érték, a valamilyen jellemző (itt nettó vagyon) szerint sorba rendezett csoport középső elemének értéke. A táblázatban az adott csoportban ugyanannyi háztartás rendelkezik a mediánnál nagyobb nettó vagyonnal, mint a mediánnál kisebbel.

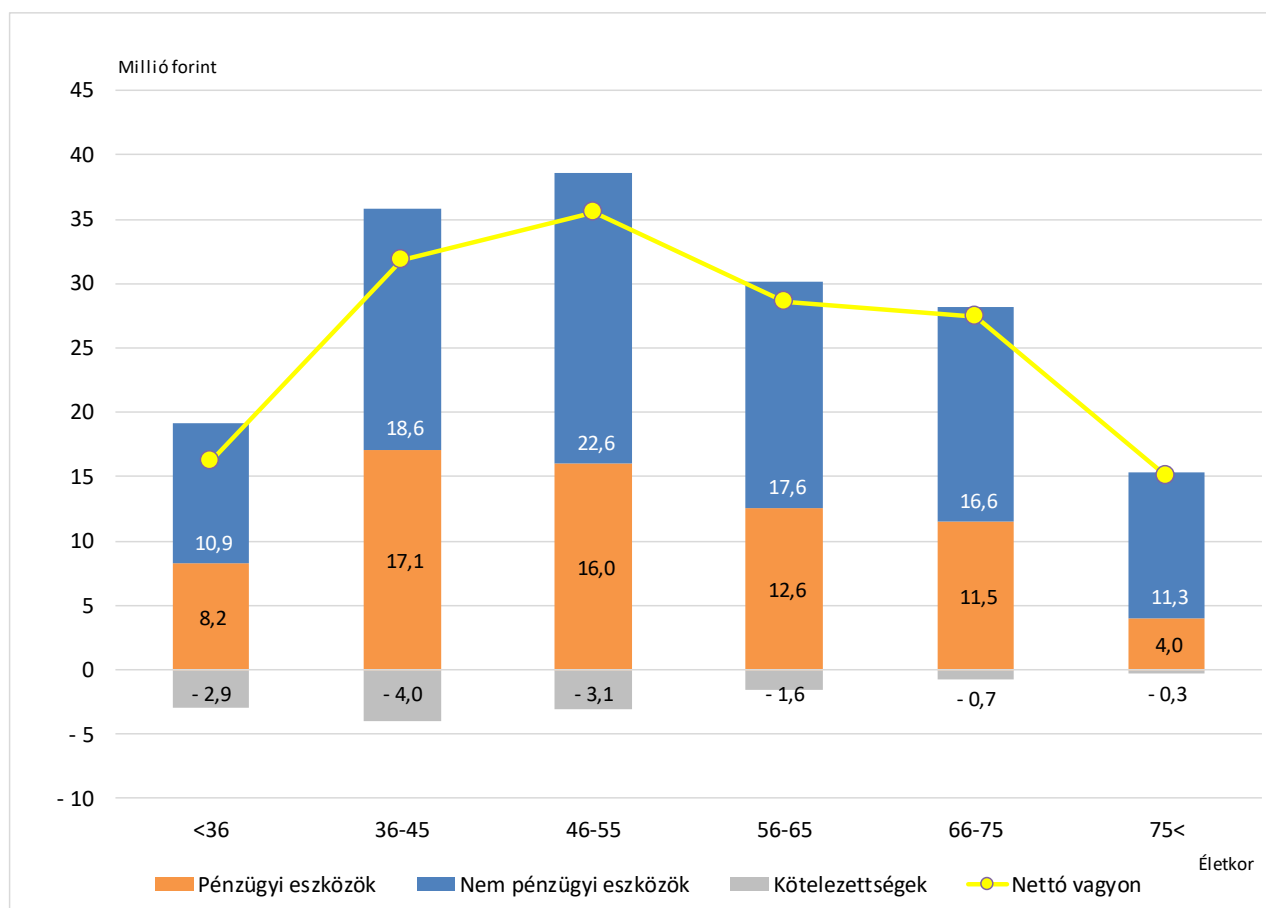
7. táblázat. Egy háztartásra jutó nettó vagyon eloszlása a főkereső életkora szerint 2017 és 2014 végén

A főkereső életkora, év	2017 végén egy háztartásra jutó nettó vagyon		2014 végén egy háztartásra jutó nettó vagyon		Nettó vagyon 2017/2014	
	átlag, millió Ft	medián, millió Ft	átlag, millió Ft	medián, millió Ft	átlag, %	medián, %
<36	16,2	5,8	12,6	4,6	129	126
36-45	31,8	11,3	20,7	8,1	154	140
46-55	35,6	16,3	27,0	11,0	132	148
56-65	28,5	14,2	18,9	10,5	151	134
66-75	27,4	13,9	14,7	9,0	186	153
75<	15,1	10,4	11,0	7,2	137	144
Összesen	27,1	12,0	18,3	8,7	148	139

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhöz illesztett adatai

Ha korcsoportok szerint vizsgáljuk az egy háztartásra jutó nettó vagyon alakulását (7. táblázat), akkor látható, hogy minden korcsoportban jelentősen emelkedett a nettó vagyon átlagának és mediánjának az értéke 2014 és 2017 között. A legnagyobb növekedés a 66-75 éves korosztálynál, a legkisebb pedig 36 év alattiaknál figyelhető meg.

4. ábra. Az egy háztartásra jutó átlagos nettó vagyon és összetétele a főkereső⁷ életkora szerint 2017 végén, millió forint

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhöz illesztett adatai

Az életkor szerinti eloszlást vizsgálva (4. ábra) látható, hogy a háztartások nettó vagyonából a 46-55 éves korcsoport rendelkezik a legnagyobb részaránnyal a táblázatban szereplő korcsoportok közül. Az egy háztartásra eső átlag és

⁷ A főkereső a háztartás tagjai közül a legmagasabb jövedelemmel rendelkező személy.

medián érték ugyanennél a korcsoportnál a legnagyobb. Az átlagos értéket tekintve a legidősebb korcsoportba tartozó háztartások alkotják a legszegényebb csoportot, ugyanakkor a medián értéket tekintve a legfiatalabb háztartások. A fiatalabb korcsoportokban a legnagyobb az átlag és a medián aránya, ami arra utal, hogy ezekben a csoportokban legnagyobbak a háztartások közötti különbségek.

8. táblázat. A háztartások nettó vagyona és annak eloszlása 2017 és 2014 végén

Háztartások csoportjai a nettó vagyon szerint	2017 végén			2014 végén			Nettó vagyon 2017/2014 százalék
	Háztartás darab	Nettó vagyon milliárd forint	Részesedés a nettó vagyonból százalék	Háztartás darab	Nettó vagyon milliárd forint	Részesedés a nettó vagyonból százalék	
Felső 1%	40 042	27 421	25,2	41 284	17 618	23,3	156
Felső 10%	400 422	61 258	56,4	412 837	40 071	53,0	153
Felső 50%	2 002 108	98 941	91,1	2 064 186	68 988	91,3	143
Alsó 50%	2 002 108	9 724	8,9	2 064 186	6 588	8,7	148
Háztartások összesen	4 004 215	108 665	100,0	4 128 371	75 576	100,0	144

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

A nemzeti számlákhoz illesztett adatok szerint (8. táblázat) háztartások alsó 50 százalékában (az alsó öt decilisben) a nettó vagyon növekedési üteme kicsit magasabb volt, mint a felső 50 százaléknak, ugyanakkor e nettó vagyonból való részesedése nem változott számottevően, és 9 százalék körül alakult. A felső 10 százalék nettó vagyonának a növekedési üteme az átlag feletti volt. 2017 végén a háztartások felső 1 százalékának a részesedése a háztartások nettó vagyonából 25,2 százalék volt, majdnem 2 százalékponttal magasabb, mint 2014-ben, a nettó vagyon itt 56 százalékkal nőtt⁸.

9. táblázat. Egy háztartásra jutó nettó vagyon a nettó vagyon szerint képzett decilisekben, 2017 és 2014 végén, millió forint

Decilis	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Összesen
Átlag 2017	-1,2	2,3	5,0	7,7	10,6	14,0	18,4	24,5	37,2	153,0	27,1
Medián 2017	0,4	2,2	5,0	7,7	10,6	14,1	18,3	24,4	36,5	80,7	12,0
Decilis	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Összesen
Átlag 2014	-2,1	1,6	3,5	5,5	7,5	10,0	13,4	18,6	28,0	97,1	18,3
Medián 2014	0,1	1,6	3,4	5,4	7,5	9,9	13,2	18,6	27,5	56,2	8,7

Forrás: A háztartási vagyonfelmérés nemzeti számlákhoz illesztett adatai

Az egy háztartásra jutó nettó vagyon értékét decilisenként vizsgálva (9. táblázat) látható, hogy 2017 végén az összes háztartásra vonatkozóan az átlagos érték 27 millió forint, míg a medián értéke 12 millió forint volt. Az átlag és a medián aránya a 10. decilisben a legnagyobb, mivel itt volt a legnagyobb különbség a háztartások között a nettó vagyon nagysága alapján.

2014 és 2017 között a háztartások nettó vagyona minden decilisben jelentős mértékben növekedett, akár az átlag, akár a medián értékeket vizsgáljuk. Az átlagot tekintve a legnagyobb mértékű növekedés a legfelső decilisben történt.

⁸ A felső egy százalék adatait jelentősen befolyásolja, hogy a felméréssel és a nemzeti számlákhoz való illesztéssel mennyire sikerült lefedni a leggazdagabb háztartásokat. A leggazdagabb háztartások lefedettségére kevésbé érzékeny medián érték a felső egy százalékban a nettó vagyon tekintetében 91 százalékos növekedést mutat 2014 és 2017 között.

Felhasznált irodalom:

MNB (2017): A háztartási szektor pénzügyi megtakarításai mikro- és makrostatisztikai adatok alapján, 2017

Simon Béla - Valentiny Ádám (2016): Miből élünk? Az első hazai háztartási vagyonfelmérés bemutatása, Statisztikai Szemle, 2016. július

KSH (2017): Miből élünk? – A háztartások pénzügyei, 2017. január